

перспектив розвитку національного музичного мистецтва. У цих виступах Толмачов демонструє глибину філософського осмислення ролі музики у сучасному суспільстві, необхідність оновлення підходів до популяризації академічного мистецтва, а також захисту культурних цінностей в епоху глобалізації. Медіа-аналітики відзначають високу експертність висловлювань митця та його вміння конструктивно долучатись до стратегічних дискусій щодо майбутнього української музичної освіти та ролі артиста у соціумі, що закріплює його статус не лише хормейстера, а й ключового лідера суспільної думки у музичній сфері.

Аналіз життєвого і творчого шляху Рубена Владиславовича Толмачова дає змогу зробити висновок про універсальний масштаб його особистості та незаперечний вплив на формування сучасного обличчя українського хорового мистецтва. Поєднуючи у своїй діяльності високий професіоналізм, глибину творчого мислення, педагогічний талант і здібність до адаптації у сучасних культурних умовах, Він закладає нові стандарти якості у сфері музичної освіти, виконавства й композиторської роботи. Його діяльність відкриває нові горизонти інтерпретації української музики, водночас зберігаючи вірність національним духовним цінностям та забезпечуючи інтеграцію української хорової традиції до міжнародного музичного контексту.

Сергій Боско

СВІТ ДЖОНА РАТТЕРА: ГАРМОНІЯ ЗВУКУ І СЕНСУ

Ні сучасному етапі розвитку музичного мистецтва набуває значущість досвід композиторів ХХІ ст., які активно звертаються до канонічних текстів, духовних музичних жанрів та збагачують їх новим авторським прочитанням. В цьому контексті принципово важливим є осягнення художнього світу відомого англійського композитора, хорового диригента та музикознавця Дж. Раттера.

Творчість Джона Раттера займає особливе місце в репрезентації хорового мистецтва Великої Британії як в Європі, так і в Америці. За словами

музикознавців, «він міцно затвердився в статусі живого класика сучасного хорового мистецтва й нової духовної музики» (Кучурівський, 2019).

Незважаючи на те, що творча постать Дж.Раттера стала об'єктом досліджень вітчизняних (Кучурівський, 2019) і зарубіжних науковців (Macfarlane, 2013), питання художнього світу композитора не отримало гідної уваги.

Актуальність даної доповіді зумовлена необхідністю висвітлення творчої особистості Дж.Раттера в аспекті принципів його життєтворчості.

Всесвіт Джона Раттера починається з його життєвого кредо, яке можна визначити як універсалізм через синтез. Щоб зрозуміти витoki цієї філософії, ми маємо розглянути його творчість у широкому контексті європейського мистецтва.

На межі ХХ-ХХІ століть у мистецтві виникла потужна тенденція, яку філософи та музикознавці називають «ною духовністю» або «ною релігійністю». Це був пошук відповідей на вічні питання буття, звернення до сакральних жанрів для осмислення сучасності. Саме в цьому русі і формувався Джон Раттер.

Своє життєве кредо — віру в об'єднуючу силу музики — він втілює через конкретний творчий метод. Дослідження характеризують його як «бінарний принцип успадкування жанрової традиції» (Кучурівський, 2019). Це означає, що Раттер архітекує свої твори, творчо поєднуючи дві могутні традиції: величну, універсальну структуру латинського реквієму та інтонаційну теплоту та доступність національної англіканської заупокійної служби. Це не механічне змішування, а синтез, що народжує нову якість — музику, яка розмовляє одночасно з європейцем і британцем, з віруючим і шукачем.

І що найважливіше, цей синтез служить одній великій меті. Реквієм у трактуванні Раттера — це не лише плач за померлими. Це, як зазначається в джерелах (Кучурівський, 2019), втілення «позитивної ідеї», закладеної в самому жанрі заупокійної меси — ідеї здобуття Вічного Спокою через

молитовне прохання. Таким чином, його музика стає шляхом до утвердження морально-етичного ідеалу, універсального для всієї людської культури. Вона не жахає смертю, а пропонує надію і утіху, перетворюючись на сучасну молитву за всіх людей.

Як же Джон Раттер втілює цей універсалізм на практиці? — Ключ лежить у його музичній мові, яка міцно походить з національного коріння.

Аналізуючи його духовні твори, дослідник Ю. Кучурівський чітко вказує на їхню орієнтацію на стилістику англіканського співу (Кучурівський, 2019). Це не просто цитування, а використання саме тієї специфіки, що сформувалася в Англіканській церкві ще в XVI столітті як альтернатива католицькому хоралу. Її суть — у заміні складної григоріанської монодії «спрощеними гармонізованими мелодіями в чотириголосній хоровій фактурі, яка була створена для колективного співу самих парафіян» (Кучурівський, 2019). Це був свого роду демократичний канон, зрозумілий кожному.

Крім того, у творах Раттера присутня стилістика жанру «Антем» (англ. anthem) — це унікальний жанр «англіканської церковної та професійної музики, який виступив національним варіантом адаптації традицій антифонного співу християнського богослужіння» (Кучурівський, 2019).

Однак, Раттер не залишає цю традицію в минулому. Він робить її засобом гуманістичного спілкування. Використовуючи цю знайому для британця, інтонаційно теплу та доступну лексику, він наповнює її зовсім іншим, загальнолюдським змістом. Через свою музику він веде діалог уже не лише з англіканською громадою, а з усім світом, говорячи про вічні теми життя, смерті та пам'яті. Таким чином, національна традиція стає для нього не самоціллю, а потужним інструментом для створення мистецтва, здатного об'єднувати людей різних культур.

Найкращим доказом того, що вся ця філософія працює, є конкретний твір. Яскравим прикладом слугує «Дитяча меса», або Requiem for the Children.

У цьому творі концепція гармонії звуку і сенсу знаходить свій практичний вимір. Аналізуючи його, ми бачимо, як працює той

самий «бінарний принцип». Раттер зберігає структурну основу та глибину латинського реквієму, водночас наповнюючи її емоційною теплотою та інтонаційною простотою, властивою англіканській традиції.

З одного боку, це серйозний твір на вічну тему, що звертається до «позитивної ідеї» християнства — ідеї знаходження спокою. З іншого — він реалізує цю ідею через доступність звучання. Мелодійна ясність, прозора гармонія та виразна, але не перевантажена, хорова фактура роблять складну тему смерті та віри зрозумілою та близькою навіть дитячому сприйняттю. Це не спрощення, а вміння висловити глибину простими засобами.

Таким чином, Джон Раттер постає перед нами не просто як майстерний композитор, а як справжній митець-гуманіст. Своєю творчістю, і зокрема такими творами, як «Дитяча меса», він будує міцні мости між культурами — між минулим і сучасним, між національним і загальнолюдським.

Композитор перетворює «чарівний світ музики» на інструмент єднання, що несе слухачеві не стільки скорботу, скільки надію, утіху та віру в позитивний ідеал.

Підсумовуючи дослідження художнього світу Джона Раттера, сформулюємо ключові положення, що визначають значення його творчості.

По-перше, Дж. Раттер виявляється не просто композитором, а митцем-філософом, який вдало трансформує індивідуальне життєве кредо у загальнолюдське послання. Його «бінарний принцип» виявляється не технічним прийомом, а свідомою методологією створення нового музичного простору.

По-друге, його творчість стає мостом між, здавалося б, несумісним: між католицькою універсальністю та англіканською ідентичністю, між академічними складнощами та емоційною доступністю. «Дитяча меса» — не дитяча за змістом, а дитяча за своєю щирістю та вірою в добро.

Насамкінець, і це найважливіше — Дж. Раттер пропонує сучасному світу, роз'єднаному конфліктами, універсальну модель діалогу. Він доводить,

що можна зберігати національну ідентичність, але при цьому говорити мовою, зрозумілою всьому людству.

Його музика — це не просто мистецтво. Це практична філософія єднання, реалізована через гармонію звуку і сенсу. І саме тому спадщина Джона Раттера залишається актуальною не лише для музикознавців, але й для всіх, хто вірить у силу діалогу та взаєморозуміння між культурами.

Список використаних джерел:

Кучурівський, Ю. (2019). *Жанрова традиція реквієму у творчості композиторів Великобританії останньої третини XX – початку XXI ст.* (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Одеська національна музична академія ім. А. В. Нежданової. Одеса.

Macfarlane, A. (2013). Interview with John Rutter. Retrieved from http://www.alanmacfarlane.com/DO/filmshow/rutter1_fast.htm

Анастасія Ванюшева

ПСАЛОМ 22 ВІКТОРІЇ ПОЛЬОВОЇ: ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ПАРАМЕТРИ ТА СИМВОЛІЧНИЙ ЗМІСТ

Псалом 22 Давида відкриває молитовний цикл «Псалми Давида» Вікторії Польової. Текст псалма традиційно використовується в богослужбовій практиці, зокрема у Всенічному бдінні на Утрені перед Поліелеєм, і входить до складу третьої кафізми Псалтиря. Його зміст сповнений пророчого звучання та хвалебного звернення до Бога, що в контексті сучасних історичних реалій набуває символічного значення — як образ відродження народу, який проходить крізь випробування. Композиторка використовує літургійний текст церковнослов'янською мовою з українською транслітерацією. Провідна думка — «Господь пасет мя» — розгортається як звернення віруючої людини до Бога-Пастиря, в якому звучить прохання про духовне спасіння, потрапляння у Вічне Царство та утвердження на шляху правди. Вибір саме цього псалма для початку циклу зумовлений його пророчим підтекстом, відчуттям оновлення та духовного пробудження.

Музична драматургія твору тісно пов'язана з вербальним змістом і вирізняється наскрізною формою з елементами тричастинності. Твір написано